

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

2006

V. volební období

16

Senátní návrh

na vydání

ústavního zákona,

**kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,
ve znění pozdějších ústavních zákonů**

ÚSTAVNÍ ZÁKON
ze dne 2006,

kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

Parlament se usnesl na tomto ústavním zákoně České republiky:

Čl. I

V ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., ústavního zákona č. 300/2000 Sb., ústavního zákona č. 395/2001 Sb., ústavního zákona č. 448/2001 Sb. a ústavního zákona č. 515/2002 Sb., se v čl. 35 odst. 1 za písmeno b) vkládá nové písmeno c), které zní :

„c) vláda podala demisi a s návrhem prezidenta republiky na rozpuštění Poslanecké sněmovny vyslovila souhlas nadpoloviční většina všech poslanců,“.

Dosavadní písmena c) a d) se označují jako písmena d) a e).

Čl. II

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část:

Ústava České republiky byla dosud pětkrát novelizována, přičemž pouze novelizace ústavními zákony č. 300/2000 Sb. a 395/2001 Sb. můžeme považovat za rozsáhlejší, byť v zásadě monotematické, vyvolané integrací ČR do NATO a Evropské unie. Další tři novelizace Ústavy nebyly dalekosáhlé: dvě spočívaly v provedení „technických“ důsledků přijetí samostatných ústavních zákonů (o zřízení vyšších územních samosprávných celků a o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii), třetí souvisela s redefinicí hlavního cíle České národní banky.

Přestože se z relativně omezeného charakteru změn dá usuzovat, že se česká Ústava v zásadě osvědčila, rozhodně to neznamenaá absenci dalších námětů k možným změnám, jež jsou formulovány nejen v odborné literatuře, ale i v řadě (nakonec neúspěšných) návrhů ústavních zákonů, ať už vládních, senátních nebo poslaneckých. Povaha těchto námětů je přitom velmi různorodá: některé jsou víceméně formulační, další znamenají věcné upřesnění, resp. „dotažení“ té či oné ústavní konstrukce, konečně poslední skupina obsahuje závažné koncepční změny českého ústavního systému.

Vedle závažnosti se však dá uvažovat také o naléhavosti po léta diskutovaných změn Ústavy. V tomto ohledu patří na přední místo způsob řešení politických a vládních krizí v podobě zakotvené v čl. 35 Ústavy.

Rozpuštění parlamentu, resp. některé z jeho komor, je tradiční součástí parlamentních a poloprezidentských režimů. V klasickém schématu je prvkem „rovnosti zbraní“ mezi vládou a parlamentem: parlament může vládu přimět k rezignaci odnětím důvěry, vláda může svůj spor s parlamentem vyřešit odvoláním se k voličům, tj. rozpuštěním parlamentu a vypsáním předčasných voleb.

Konkrétních úprav rozpuštění parlamentu najdeme značné množství. Liší se v míře, v níž jde o rozhodnutí vlády, nebo hlavy státu, případně obou. Další odlišnost shledáme v podmínkách rozpuštění: od volného uvážení hlavy státu, kdy a z jakého důvodu tu či onu komoru parlamentu rozpustí, až po taxativní výčty více či méně pravděpodobných patových situací.

Ústava ČR zvolila velmi restriktivní úpravu, která činí rozpuštění Poslanecké sněmovny, tj. té parlamentní komory, která je vztahem odpovědnosti a důvěry propojena s vládou, málo pravděpodobným. V praxi se to přitom ukazuje jako nedostatek. Svědčí o tom jak průběh a způsob řešení vládní krize z přelomu let 1997 a 1998, tak události počátečních měsíců roku 2005. Je nanejvýše žádoucí, aby Ústava usnadnila obecné a přitom vyvážené řešení situací hrožících paralýzou vládnutí. Jedině tak bude možné čelit úvahám o jednorázovém „mimoústavním“ řešení typu ad hoc zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny.

Senát se rozhodl podat návrh novely Ústavy omezený na jeden jediný problém, neboť jej považuje za závažný a současně ucelený. Rozhodl se rozpracovat existující institut rozpuštění Poslanecké sněmovny, a nikoliv zavádět do našeho ústavního systému institutu

nové, jako např. zkrácení volebního období samostatným rozhodnutím Poslanecké sněmovny. Jako konkrétní řešení byl využit návrh podaný Senátem Poslanecké sněmovně v roce 2001 (sněmovní tisk 1134, III. volební období) a v roce 2005 (sněmovní tisk 1130, IV. volební období).

Předkládaný návrh novely Ústavy ČR se netýká otázek jsoících předmětem mezinárodního ani evropského práva, není zde tudíž ani nesoulad se smluvními závazky ČR. Stejně tak nemá návrh ani bezprostřední dopad na státní rozpočet ani rozpočty krajů a obcí.

Zvláštní část:

Návrh změny čl. 35 Ústavy nemění jeho koncepci: nadále jde o vymezení situací, při jejichž vzniku je na prezidentu republiky, zda rozhodne o rozpuštění Poslanecké sněmovny. Na základě inspirace belgickou ústavou se navrhuje doplnit nový důvod rozpuštění Poslanecké sněmovny v důsledku demise vlády, ovšem na základě formálního návrhu prezidenta republiky a se souhlasem nadpoloviční většiny všech poslanců.

Iniciátorem rozpuštění Sněmovny se v souladu se zahraničními vzory stává vláda aktem demise, ať již dobrovolné, nebo povinné. Prezident republiky může posoudit nastalou situaci a pověřit někoho sestavením nové vlády. Stejně tak však může usoudit, že sestavení nové vlády by nebylo úspěšné, a proto navrhne Poslanecké sněmovně, aby vyslovila souhlas se svým rozpuštěním. Pro tento akt je stanovena většina všech poslanců, která odpovídá počtu poslanců potřebnému k vyslovení nedůvěry vládě, resp. počtu potřebnému k vyslovení důvěry vládě při plné účasti poslanců.

Poslanecká sněmovna může odmítnout vyslovit souhlas, což udělá zejména za předpokladu, že se jí jeví pravděpodobným sestavení akceschopné vlády. Shoduje-li se s prezidentem republiky v hodnocení situace jako politického patu, vysloví souhlas s jeho návrhem na své rozpuštění a umožní opětovné rozhodnutí voličům.

Perfektním je rozpuštění Sněmovny rozhodnutím prezidenta republiky po vyslovení souhlasu Poslaneckou sněmovnou (analogie se jmenováním soudců Ústavního soudu se souhlasem Senátu: návrh, souhlas, jmenování). Tomu ostatně též odpovídá návěť čl. 35 Ústavy: nerozpouští se Sněmovna sama, rozpouští ji prezident republiky.

Pokud Sněmovna souhlas s rozpuštěním nevysloví a vysloví důvěru nové vládě jmenované prezidentem republiky, je vše v pořádku. Jestliže však přesto nově jmenované vládě důvěru nevysloví, vláda je povinna podat demisi a situace se může opakovat. Předseda třetí vlády v pořadí by již byl jmenován na návrh předsedy Poslanecké sněmovny s hrozbou rozpuštění Poslanecké sněmovny podle čl. 35 písm. a).

Předkládaný návrh není samozřejmě samospasitelný, nesporně však umožňuje vyřešit vládní krizi za předpokladu zájmu vlády, prezidenta republiky a Poslanecké sněmovny, tj. za předpokladu široké shody. Jakmile kterýkoliv ze jmenovaných orgánů s předčasnými volbami nesouhlasí, tento instrument selže (výjimkou je povinná demise vlády, kdy se okruh orgánů shodujících se na předčasných volbách zužuje na prezidenta republiky a Poslaneckou sněmovnu). Obecnější úpravy ponechávající větší uvážení prezidentu republiky však mohou vzbuzovat obavy ze zneužití.

V Praze dne 9. srpna 2006

Přemysl Sobotka, v.r.
předseda Senátu

Platné znění článku Ústavy, kterého se týká novelizace, s vyznačením navrhovaných změn

Čl. 35

(1) Poslaneckou sněmovnu může rozpustit prezident republiky, jestliže

- a) Poslanecká sněmovna nevyslovila důvěru nově jmenované vládě, jejíž předseda byl prezidentem republiky jmenován na návrh předsedy Poslanecké sněmovny,
- b) Poslanecká sněmovna se neusnese do tří měsíců o vládním návrhu zákona, s jehož projednáním spojila vláda otázku důvěry,
- c) zasedání Poslanecké sněmovny bylo přerušeno po dobu delší, než je přípustné,
- d) Poslanecká sněmovna nebyla po dobu delší tří měsíců způsobilá se usnášet, ačkoliv nebylo její zasedání přerušeno a ačkoliv byla v té době opakovaně svolána ke schůzi.

(2) Poslaneckou sněmovnu nelze rozpustit tři měsíce před skončením jejího volebního období.

Čl. 35

(1) Poslaneckou sněmovnu může rozpustit prezident republiky, jestliže

- a) Poslanecká sněmovna nevyslovila důvěru nově jmenované vládě, jejíž předseda byl prezidentem republiky jmenován na návrh předsedy Poslanecké sněmovny,
- b) Poslanecká sněmovna se neusnese do tří měsíců o vládním návrhu zákona, s jehož projednáním spojila vláda otázku důvěry,
- c) vláda podala demisi a s návrhem prezidenta republiky na rozpuštění Poslanecké sněmovny vyslovila souhlas nadpoloviční většina všech poslanců,**
- d) zasedání Poslanecké sněmovny bylo přerušeno po dobu delší, než je přípustné,
- e) Poslanecká sněmovna nebyla po dobu delší tří měsíců způsobilá se usnášet, ačkoliv nebylo její zasedání přerušeno a ačkoliv byla v té době opakovaně svolána ke schůzi,

(2) Poslaneckou sněmovnu nelze rozpustit tři měsíce před skončením jejího volebního období.